

Хаванський Євгеній Русланович
*здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету*

Науковий керівник:
Лабенська Лілія Леонідівна
*кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри права
Дніпровського гуманітарного університету*

ОСНОВНІ ТА ФАКУЛЬТАТИВНІ СУБ'ЄКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Подальший розвиток України як правової, демократичної держави потребує пошуку ефективних шляхів удосконалення законодавчого процесу. На жаль, сьогодні якість законів не відповідає їх кількості. Сьогодні в Україні спостерігається негативна тенденція до зниження продуктивності законодавчої сфери. Щороку приймається значна кількість нових законів, якість яких з року в рік падає. На нашу думку, така ситуація є наслідком відсутності належного законодавчого забезпечення законодавчої процедури та гарантій її дотримання.

Насамперед зауважимо, що у правовій доктрині поняття «законодавчий процес» належно не осмислене й органічно перейняло зміст таких термінів, як: «законотворча діяльність», «правотворча діяльність», «законотворчий процес», «правотворчий процес» «законотворчість», «правотворчість».

Так, зокрема, у теорії права законодавчий процес розглядається у вузькому значенні – «як врегульований Конституцією держави порядок (процедура) обговорення, прийняття й опублікування законів (законодавчий процес є ідентичним поняттю законодавчої процедури)», і в широкому – «як сукупність передбачених законодавством процедур розробки, внесення на розгляд, прийняття і введення в дію законів, а також відповідних цим процедурам дій учасників законодавчого процесу (законодавчий процес як

сукупність взаємопов'язаних і об'єднаних єдиною метою правотворчих дій законодавця)» [1, с. 225].

У підручниках з конституційного права законодавчий процес визначається як процедура, передбачена Конституцією та законами України для реалізації законодавчої функції та реалізації законодавчих повноважень [2, с. 351], як систему взаємопов'язаних етапів прийняття закону. Такі визначення здаються нам надто обмеженими та розпливчастими.

Основними елементами правовідносин, що стосуються законодавчого процесу України і становлять його структуру, є: об'єкт, суб'єкти, а також зміст таких правовідносин у виді конституційних прав і юридичних обов'язків суб'єктів зазначеного процесу.

Розглянемо більш докладно один з елементів законодавчого процесу - його суб'єктний склад.

Всіх суб'єктів законодавчого процесу за своїм статусом, яким вони наділені у цьому процесі, можна розподілити на чотири групи: Український народ, органи державної влади та їх посадові особи, державні і недержавні організації та громадяни України.

Провідним суб'єктом законодавчого процесу є Український народ, який розглядається у науковій літературі як найбільший у масштабах країни територіальний публічний колектив.

Відповідно до Конституції України саме Український народ є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні (стаття 5) та наділений правом затверджувати закони шляхом всеукраїнського референдуму (стаття 69) [3].

Разом з тим, стаття 93 Конституції України регламентує вичерпний перелік суб'єктів законодавчої ініціативи: Президент України, народні депутати та Кабінет Міністрів України. Тобто реальне право бути суб'єктом законодавчої ініціативи, нажаль, в Українського народу відсутнє

Щодо суб'єктів законодавчого процесу, в системі органів виконавчої влади, також можна виділити міністерства та інші центральні органи

виконавчої влади, що беруть участь у розробці законопроекту та наданні висновків щодо проектів законів, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді України. Що стосується парламенту, особливої уваги потребують комітети Верховної Ради України, які наділені широким спектром повноважень у законодавчому процесі.

Всіх інших суб'єктів законодавчого процесу можна віднести до факультативних – тобто тих, які не наділені правом затверджувати чи приймати (змінювати) закони, а мають лише право на участь в окремих стадіях цього процесу.

У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне розподілити всіх суб'єктів законодавчого процесу за обсягом права на участь у законодавчому процесі на:

– основні – які наділені правом приймати (змінювати) або затверджувати закони;

– факультативні – які не наділені правом приймати (змінювати) або затверджувати закони, а мають право лише на участь в окремих стадіях (етапах) законодавчого процесу.

З наведеного можна зробити висновок, що під суб'єктами законодавчого процесу необхідно розуміти тих його учасників, які наділені правом на прийняття (зміну), затвердження законів або правом на участь в окремих стадіях цього процесу.

Керуючись наведеним вище, доходимо висновку про те, що дослідження проблематики законодавчого процесу має важливе практичне значення для подальшого реформування законодавства України в контексті процесів євроінтеграції України, розбудови України як демократичної та правової держави, а також є важливими для розвитку науки теорії та історії держави і права.

З огляду на вказане цілком логічним видається розгортання дискусій щодо доцільності розробки та прийняття Закону України «Про закони і законодавчу діяльність», що, своєю чергою, є неможливим без напрацювання

відповідного наукового підґрунтя, оскільки поглибленню цих проблем значною мірою сприяє відсутність уніфікованого доктринального підходу до визначення поняття «законодавчий процес», визначення елементів та його стадій.

Список використаних джерел:

1. Конституційне право України: підручник / за заг. ред. В. Погорілка. Київ: Алерта, 2010. 432 с.
2. Федоренко В. Конституційне право України: підручник / До 20-ї річниці Конституції України та 25-ї річниці незалежності України. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.
3. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>